

Bibliotekarstudentens nettleksikon om litteratur og medier

Av Helge Ridderstrøm (førsteamanuensis ved OsloMet – storbyuniversitetet)

Sist oppdatert 25.04.25

Om leksikonet: https://www.litteraturogmedieleksikon.no/gallery/om_leksikonet.pdf

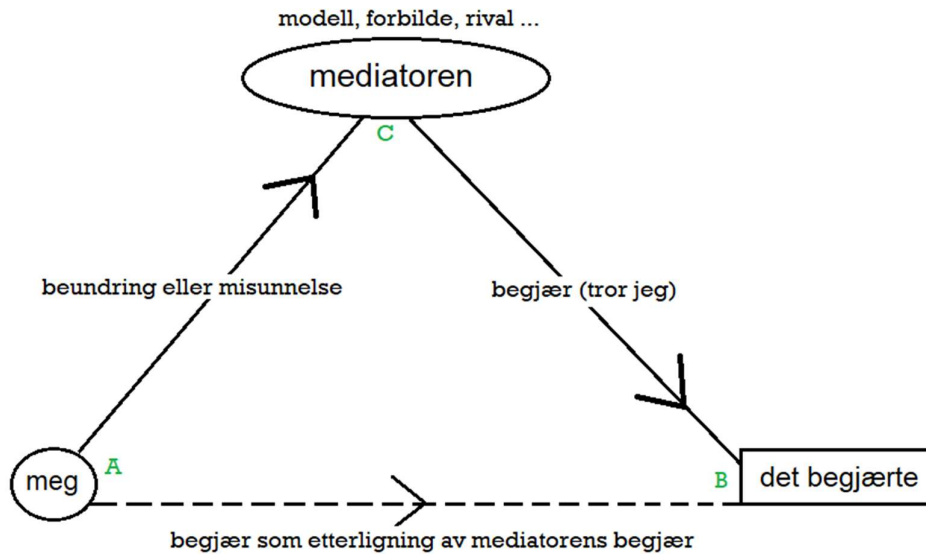
Triangulært begjær

Et begrep skapt av den franske litteraturforskeren René Girard i boka *Romantisk løgn og romanens sannhet* (1961; oversatt til engelsk med tittelen *Deceit, Desire, and the Novel: Self and Other in Literary Structure*). Også kalt mimetisk begjær.

Girard hevder at mennesket har en tendens til å begjære det som dets medmenneske begjærer (medmennesket blir en “mediator”) (Dirkx 2000 s. 73). Det individuelle, autonome begjæret er en “romantisk løgn”. Begjær oppleves derimot via de andres begjær. Menneskets “mimetiske begjær” er psyko-sosiologisk og blir av Girard analysert primært i romaner (Dirkx 2000 s. 73). Girard “argues that love derives from a competitive or mimetic desire, namely a situation of competition that will make objects desirable to a being only because he or she observes that his competitor wants the object (Girard 1966).” (Leverage, Mancing m.fl. 2011 s. 286)

Det Girard kaller den romantiske løgningen, er å tro at en person kan være dypt original og “autentisk” i sine begjær og i sin kjærlighet, og dermed ha et stort frihetsrom i sin egen personlighet (Bougnoux 1993 s. 319). Girard pekte på “en rekke konfigurasjoner av menneskelige begjær hvor det (begjæret) aldri utfolder seg opprinnelig, men alltid i avledet form, som avledning av en annens begjær.” (Dag Skogheim i *Vagant* nr. 3 i 1991)

Helten i et litterært verk er ute av stand til å begjære spontant og “lineært”, og imiterer i stedet andres begjær. A begjærer B via C, og vi må tenke oss C plassert over A, ikke bare som en modell, men et *idol* (Charles Castella gjengitt fra Cogny 1975 s. 10-11). Mediatoren kan være fiktiv, men kan også være en reell person, f.eks. en venn eller en fotomodell.

Vi begjærer ofte det som er begjært av andre. En person (A) kan prøve å realisere seg selv via en tredjeperson (C), altså prøve å nå sitt ideale selv via en mediator. Mediatoren kan brukes for å finne et objekt (B) for ens eget begjær, og dette objektet får først og fremst sin verdi ved at det begjæres av mediatoren. Mediatoren paralyserer subjektets (A sin) dømmekraft.

“Grunntanken hos Girard går ut på at mennesket ikke er istand til å begjære noe ut fra seg selv, men trenger en Annen til å utpeke hva som er attråverdig. Mens behovet “vet” hva det styrer etter, er begjæret hjelpeløst henvist til en modell som kan vise hvilke objekter som har verdi. Det går m.a.o. ingen rett linje fra det begjærende subjekt til det attråverdige objekt. Begjæret antar først form og retning via en tredje instans som Girard kaller *mediatoren*. Objektet i seg selv har altså ingen verdi. [...] Girard snakker ofte om at begjæret er begrunnet i en form for “værensmangel” i subjektet selv, og at subjektet i sine modellvalg søker å oppnå den “værensfylde” mediatoren tilsynelatende er i besittelse av. Det mimetiske begjær fremstår dermed som en kompensasjon for en grunnleggende mangel i subjektet selv.” (Dag Skogheim i *Vagant* nr. 3 i 1991)

“Begjærets mål synes å være bestemt at den illusjon om fullkommenhet eller maktfølelse som mediatoren skaper i subjektets bevissthet. Men begjærets virkelighet er en skinnvirkelighet, skapt i subjektets indre. Girard kan derfor omtale det mimetiske begjær som “metafysisk” idet begjæret alltid, som han uttrykker det, “transfigurerer sitt objekt”. Begjæret undergår en serie mimetiske metamorfoser som har som mål å sikre subjektets makt og herredømme.” (Dag Skogheim i *Vagant* nr. 3 i 1991)

Mennesket begjærer den andres begjær (her gjengitt fra Bournoux 1993 s. 187). Menneskets begjær er kaotisk hvis vi ikke erfarer andres begjær (Bournoux 1993 s. 319). “Det eiendommelige er imidlertid at aktørene ikke gjennomskuer sin egen

narraktighet, men lar seg fange av det mimetiske begjærs blendverk.” (Dag Skogheim i *Vagant* nr. 3 i 1991)

Sosiologen Thorstein Veblens bok *The Theory of the Leisure Class* (1899) beskriver en “conspicuous consumption” (et oppsiktsvekkende forbruk) som har samme triangulære struktur: Objektets verdi er avhengig av de andres blick; det er bare de andres begjær etter objektet som kan skape subjektets begjær etter det samme objektet (Girard 1961 s. 252). Lidelser og ofre spiller ingen rolle, så lenge han kan “gi seg selv en gloriøs selvbekreftelse rettet mot hele universet” (Girard 1961 s. 168).

Strategiene for å begjære er forskjellige for en snobb, en kokotte, en dandy og en misantrop (Bougnoux 1993 s. 320). Det begjæret som skjuler seg i oidipus-komplekset, der barnet vil erobre sin egen mor fra sin egen far, oppfatter Girard som en variant av det mimetiske begjær. Og han oppfatter homoseksualitet som resultat av en overvurdering av mediatoren, et altfor sterkt ønske om identifikasjon med en mediator av samme kjønn (gjengitt fra Bougnoux 1993 s. 321).

Girard har hevdet at romanens verden er en verden av besatte, noe som i det minste passer godt på Cervantes’ *Don Quijote* fra årene 1605-1615 (Girard 1961 s. 344). Don Quijote blir besatt av ridderbøker, og hans sporadiske usikkerhet og betenkeligheter dysses ned – alt skal løses underveis på ridderens reise. Når noe skjærer seg fullstendig for den magre adelsmannen, kan han trøste seg med at verden ikke er stor nok til hans pågangskraft og mot. Verden er altså i hans øyne ikke stor nok for han, ikke omvendt. Ifølge Girard er hovedpersonen i mange romaner på jakt etter “en *stein som er for tung til å løftes*; det er til denne steinen han gir alt sitt håp, det er med den han skal sløse bort alt han har igjen av krefter.” (Girard 1961 s. 203)

“By imitating those knights-errant who embodied the noble virtues of chivalry, Don Quixote (as the *hidalgo* called himself) would redress wrongs, protect damsels, widows, orphans and the needy and revive the past glories of chivalry etc. (Part I, e.g. chapters 1, 9, 11). Implicit in this, of course, is Don Quixote’s wish to become – himself – a hero, a model for others to imitate.” (Margaret T. Gibson og Jonathan J. Gibson i <https://www.spainthenandnow.com/spanish-literature/don-quixote-and-fame>; lesedato 26.11.21)

Det triangulære begjæret “oppstår når man ikke lenger går direkte til begjærsobjektet, men begjærer via en mediator (mellommann). Ved å begjære via en mediator, blir mediatoren gradvis omformet til begjærsobjekt, og det opprinnelige begjærsobjektet mister sin betydning. Begjærene som opprinnelig gikk i rett linje til begjærsobjektet, går via en mediator, og får en triangulær struktur. Dette kan illustreres ved hjelp av et typisk trekantdrama. En mann er forelsket i ei jente. Men på grunn av indre svakhet og opplevelsen av at hun er begjært av andre, begynner han å konsentrere seg om de(n) som står mellom han og jenta. Etterhvert forflyttes

konsentrasjonen mer og mer mot de(n) som hindrer hans kjærlighetsutfoldelse. I verste fall blir mannen så besatt av mellommannen at han mister jenta av syne. På den måten blir det ikke noe ekte, spontant begjær igjen. Begjærene er transformert fra jenta til mellommannen. Begjærene er med andre ord gått over til å bli metafysiske. Mediatoren blir da den som både kan ta imot og hindre mannens begjær. Dette triangulære spillet mellom den som begjærer, begjærsubjektet og mediatoren, definerer Girard som metafysisk begjær. Og fordi disse begjærene er basert på etterlikning, som ifølge Girard karakteriserer all form begjæraktivitet, anvender han samtidig begrepet mimetisk begjær.” (Per Bjørnar Grande i http://www.girardstudies.com/www.girardstudies.com/Artikler_files/RELIGIONS_FAGET.pdf; lesedato 07.11.14)

“Litteraturens klassiske motiv med den erotiske trekant foreligger i utallige variasjoner [...] Girard gir snarere en rekke analyser av “inautentisk” kjærlighet hvor de elskende aldri er istand til å elske fritt og av seg selv.” (Dag Skogheim i *Vagant* nr. 3 i 1991)

Girard er kjent for “sin hypotese om imitasjon som den sentrale kraften i menneskelivet. Girard utviklet en overordnet kulturteori der menneskets trang til 1) å etterligne sine idoler og til 2) å finne syndebukker springer ut av samme kilde: mimesis. Mimetisk begjær og mimetisk rivalisering er de grunnleggende kreftene bak samfunnskonflikter. [...] Ifølge Girard avslører romankunstens største mestere at mennesket også som begjærsvesen er genuint etterlignende. Menneskelige lengsler og lyster – det vil si utover de mest elementære behovene – oppstår ikke spontant i hver enkelt, de modelleres etter andre mennesker. [...] Når vi er hverandres modeller, er vi også hverandres rivaler. Den latente kivingen truer hele tiden med å utarte til en endeløs spiral av gjengjeldelser og imitert vold – en krise som ifølge Girard kjennetegnes ved en oppløsning av forskjellene som konstituerer kulturens orden.” (Thomas Lundbo i *Morgenbladet* 5.–11. mars 2021 s. 25)

“Vår individualitet og frie vilje er sosialt betinget i den forstand at vi etterligner andres begjær og streber etter det samme som folk rundt oss. Det er dette Girard kaller mimetisk begjær. Etterligning er blitt ansett som nødvendig både for læring, kunstskapelse og moraldannelse, men Girard ser medaljens bakside: Når våre forbilder ikke befinner seg i en annen sfære, som på tv-skjermen eller reklameplakaten, men i omgangskretsen, ender mimetisk begjær i rivalisering.” (Frode Johansen Riopelle i *Morgenbladet* 12.–18. februar 2021 s. 46)

“Desire is fundamentally mimetic. Our desires tend not to be our own but those of the models we either consciously or else unwittingly admire and imitate. Girard terms such models mediators. The basic pattern is a triangle, the vertices of which are the self, the object, and the mediator. Desire is fundamentally “triangular”. Desire is not a single line of force running between the self and its object. The triangularity of desire is a simple notion, but it has broad and complex implications. It explains the obvious but otherwise perplexing fact that desire may not only cause

rivalry – my mediator automatically becomes my rival since we desire the same object – but also depend on it – to the point that without rivalry, desire itself threatens to languish. [...] Don Quixote chose Amadis as the pole star for brave and amorous knights, that those who fight for love and chivalry should imitate him. The spatial metaphor which expresses this triple relationship is obviously the triangle. The object changes with each adventure but the triangle remains. The barber's basin or Master Peter's puppets replace the windmills; but Amadis is always present.” (<http://www.wisdomportal.com/Evil/Dupuy-Evil-Class4.html>; lesedato 22.10.14)

“The mimetic model begins with human need – an inherent “lack” within an individual and the search to meet that need. When faced with an initial need or lack, the individual selects a model to imitate in order to gain what the individual requires. [...] I examine my situation and my state of being to assess what I believe is missing. I then see another person and compare her situation and my perception of her state of being, and assess what she has that I need. I will then take steps to obtain what she has or wants, and imitate her in some way in order to obtain it. This portion of the theory describes the driving force behind the effectiveness of advertising and much of the social construction of trends, fashion, technology, education, romance, and friendships. If a famous and stylish celebrity is photographed carrying a designer lunchbox, one may be sure there will be a waiting list for that very lunchbox the next day.” (Cari Myers i <http://digitalcommons.unomaha.edu/cgi/>; lesedato 21.08.13)

“Ever since Plato, students of human nature have highlighted the great mimetic capacity of human beings; that is, we are the species most apt at imitation. [...] However, according to Girard, most thinking devoted to imitation pays little attention to the fact that we also imitate other people's desires, and depending on how this happens, it may lead to conflicts and rivalries. If people imitate each other's desires, they may wind up desiring the very same things; and if they desire the same things, they may easily become rivals, as they reach for the same objects. Girard usually distinguishes ‘imitation’ from ‘mimesis’. The former is usually understood as the positive aspect of reproducing someone else's behavior, whereas the latter usually implies the negative aspect of rivalry. [...] Girard calls ‘mediation’ the process in which a person influences the desires and preferences of another person. Thus, whenever a person's desire is imitated by someone else, she becomes a ‘mediator’ or ‘model’. Girard points out that this is very evident in publicity and marketing techniques: whenever a product is promoted, some celebrity is used to ‘mediate’ consumers' desires: in a sense, the celebrity is inviting people to imitate him in his desire of the product. The product is not promoted on the basis of its inherent qualities, but simply because of the fact that some celebrity desires it.” (Gabriel Andrade i <http://www.iep.utm.edu/girard/>; lesedato 22.11.14)

“I sin litteraturteoretiske refleksjon kalt *Deceit, Desire and the Novel* bygger Girard ut en antropologi basert på en forståelse av mennesket som et mimetisk (etterlignende) vesen. Gjennom en nærlesning av et utvalg europeiske romaner hos Cervantes, Stendhal, Flaubert, Dostojevskij og Proust, kom Girard fram til at fellesnevneren for romanen er synliggjøringen og avsløringen av begjæret som et *begjær ifølge andres begjær*. I romanen, som først og fremst fokuserer på menneskets negative driv, fremstilles begjær ofte som et trekantdrama eller et triangulært begjær. Subjektet går ikke direkte til objektet, men begjærer via en mellommann. Etter hvert glir fokuset mer og mer over på mellommannen. Til slutt er objektet (for eksempel en begjært kvinne) sekundært. Begjæret for objektet har blitt transformert til rivaliserende begjær mellom subjektet og mellommannen. *Den evige ektemann* hos Dostojevskij er et klassisk eksempel på en slik triangulær utvikling. Hamsuns *Pan* og Solstads *Forsøk på å beskrive det ugjennomtrengelige* er også eksempler på romaner hvor forfatteren utforsker det triangulære begjæret.” (Per Bjørnar Grande i <http://www.girardstudies.com/www.girardstudies.com/Forfatterrollen.html>; lesedato 11.03.14)

Romanforfatteren Dag Solstad “kombinerer en nitidig avsløring av ideologisk fascinasjon med modernismens destruering av mening. Spesielt sterk er Solstad når det gjelder utforskning av det triangulære begjær som en basal menneskelig konstellasjon. [...] Solstad raffinerer og rendyrker den klassiske romanens innsikt i hvordan begjær stimuleres i møte med andres begjær.” (Per Bjørnar Grande i <https://blogg.forskning.no/kultur-litteratur-religion-og-kulturmoter/romanens-dod-romanen-gir-ikke-lenger-grunnleggende-ny-innsikt/1896727>; lesedato 21.03.25)

Den svenske forfatteren Hanna Johanssons roman *Body double* (2025) sine “klisjeer kan leses som en tekstliggjøring av René Girards mimetiske begjær: Fordi vi ikke vet hvordan vi skal leve, ser vi oss ut rollemodeller å imitere. Vi begjærer det andre begjærer, kler oss likt, formulerer oss likt, er alle utilsiktede dobbeltgjengere. Johansson antyder at identiteten vår er bygget på ytre faktorer som i det store og det hele er utskiftbare: arbeid, partnervalg, frisyre. Dermed blir fiksjonene vi lager om oss selv, mer utbyttable enn vi liker å tenke på.” (Maja Hattvang i *Morgenbladet* 7.–30. mars 2025 s. 52)

“Når menneskene i historiens løp blir mer og mer klar over sine mimetiske begjær, blir det stadig viktigere å skjule disse tilbøyelighetene. Mennesket vil leve i illusjonen om sitt spontane begjær. Det er denne illusjonen om det spontane, sjølstyrte mennesket som, ifølge Girard, avsløres av enkelte sentrale forfattere.” (Per Bjørnar Grande i http://www.girardstudies.com/www.girardstudies.com/Artikler_files/RELIGIONSFAGET.pdf; lesedato 06.11.14)

“The first stage of mimetic theory is called “Literary” with good reason, since Girard first formulated his concept of mimetic desire in *Deceit, Desire, and the Novel*, a book-length study of the five ‘great’ novelists who succeed not only in describing this desire but also in transcending its ‘Romantic lie’ and achieving what

Girard calls the ‘novelistic truth.’ According to Girard, the desire experienced by novelistic characters – as well as ‘real people’ – does not only include the subject and the object, but the subject desires objects already desired by another. This Other is regarded as a mediator, or model, of desire, and eventually a rival for the object or objects in question. (Girard 1976, 1-2). Desire is therefore initially triangular in structure in that it revolves around three points, as it were: the desiring subject, the object of desire, and the model that inspired the desire in the object in the first place. However, once the rivalry between the imitator and his or her model intensifies, the object becomes of secondary value in comparison with the act of its pursuit, and the rival’s self is turned into the sole focus of attention. The desire to *have* is replaced by the desire to *be* (Girard 1976, 74; 83). The imitator wants to become like his or her model and still retain an essential part of his or her original self (Girard 1976, 54). What began as a triangular dynamic has turned into a dyadic one, but not in the Cartesian mode of subject / object, but in the doubly subjective mode of imitator / model.” (Hanna Mäkelä i [https://helda.helsinki.fi/bitstream/lesedato 23.09.15](https://helda.helsinki.fi/bitstream/lesedato/23.09.15))

“Girard began to see mimetic rivalry as the cause of violence. Two men, two cities, two groups are inevitably drawn into conflict to obtain the common object of desire. The only way to resolve the conflict is to blame an outsider – a foreigner, a cripple, a king, a woman. The mob unites against the scapegoat; the victim is sacrificed; harmony is restored. To cover up its terrible deed, an exonerating mythology develops. In archaic societies, the scapegoat may even be deified. Hence, Oedipus is blamed for the plague in Thebes, persecuted, and glorified at Colonus.” ([https://alumni.stanford.edu/get/page/magazine/lesedato 24.09.15](https://alumni.stanford.edu/get/page/magazine/lesedato/24.09.15))

“De forfatterne som Girard gir æren for å ha oppdaget begjærets etterlignende natur, er alle, på ulikt vis, antiromantiske forfattere på den måten at de ikke bare synliggjør romanpersonens begjær og lar hans begjær være noe kvalitativt bedre, høyere, edlere enn de andres begjær, men samtidig avslører begjærene. Den antiromantiske eller realistiske forfatteren avslører begjærene så fundamentalt at det ikke lenger eksisterer helter og skurker, men en fryktelig avsløring av begjæret etter andres begjær, begjær som fører mennesket inn i de mest nedverdige mellommenneskelige forhold, slik som det beskrives i livene til Don Quijote, Madame Bovary, Julien Sorel, Kjellermennesket, Raskolnikov, Baron de Charlus eller hovedpersonen Marcel i *På sporet av den tapte tid*. Ifølge Girard har disse forfatterne oppdaget en struktur innenfor det mellommenneskelige som, mer eller mindre, har vært skjult siden tidenes morgen, nemlig strukturene i det mimetiske begjær. Innenfor den norske litterære horisonten har for eksempel Hamsun gitt oss en fabelaktig forståelse av disse mimetiske mekanismene. I *Benoni* skriver Hamsun: “Når en ting ligger på marken har den ingen verdi for dig. Det er først når en anden kommer og vil ta den op at den får verdi for dig, og da griper du ind.” (Knut Hamsun. *Benoni*, 151.)” (Per Bjørnar Grande i <http://www.girardstudies.com/www.girardstudies.com/Forfatterrollen.html>; lesedato 11.03.14)

“De forfatterne som Girard hevder skriver ut fra den romantiske løgnen, er ikke i stand til å avsløre, bare vise og reklamere for begjæret, samtidig som man forsøker å finne lakuner, fristeder (ofte er jeg’et i moderne romaner et slikt fristed) der heltene er autonome og ikke behøver å begjære i forhold til andre. Men så er det enkelte nybrottsforfattere som greier å befri seg fra de romantiske forestillingene slik at de oppdager, på ulikt vis, hvordan mennesker besettes av hverandre. Disse innsiktene kommer ofte gjennom personlige kriser, nederlag og ydmykelse. Man kan si at denne innsikten blir til gjennom ulike grader av personlige omvendelser, hvor man blir befridd fra begjærene og på den måten i stand til å beskrive og avsløre sine egne fascinasjoner. Denne opplevelsen av å bli befridd fra de mest intense former for hat, beundring, nag og misunnelse overfor den andre projiseres inn i romanen. På den måten er forfatterens innsikt et via negativa, en ydmykelse som leder fram til de store innsiktene.” (Per Bjørnar Grande i <http://www.girardstudies.com/www.girardstudies.com/Forfatterrollen.html>; lesedato 11.03.14)

“I Marcel Prousts roman, *På sporet av den tapte tid*, vises et helt samfunn fordreid av mimetisk begjær. I det proustianske universet er imidlertid de mimetiske begjær blitt interne. Det vil si at alle romanpersonenes begjærsutfoldelse er blitt fordreide og hemmeligholdte slik at alle på en eller annen måte forhindrer den andres begjærsutfoldelse. Det hele er skjult bak snobbisme, sublimitet og hver enkelts kamp for å framholde sin autonomi. Proust avslører dette spillet ved å vise hvordan snobbismen skjuler den mest morbide fascinasjon for de(n) andre. Dess mer menneskene besettes av hverandre, dess større blir behovet for å skjule den antropologiske gudsdyrkingen.” (Per Bjørnar Grande i http://www.girardstudies.com/www.girardstudies.com/Artikler_files/RELIGIONSFAGET.pdf; lesedato 06.11.14)

“An adventure novel (or, indeed, a film, television series, comic book, etc.) with, say, a science-fiction or western – or Wall Street – backdrop, is certainly driven by conflictual and sacrificial action between characters, but it may or may not achieve a spiritual or ethical repudiation of negative mimetic desire. Similarly, an erotic melodrama more often than not employs a ‘triangular’ structure of character relationships, but the triangle itself may or may not be unmasked as the very motivation of desire. Of course, the mimetic structure as described by Girard is not a case of take it or leave it. One can find its various aspects, or phases, more useful than others, depending on the research question at hand. One may study either triangular or dyadic relationships, surrogate victimage, or the unmasking of the former.” (Hanna Mäkelä i avhandlingen *Narrated Selves and Others: A Study of Mimetic Desire in Five Contemporary British and American Novels*; her sitert fra <https://helda.helsinki.fi/bitstream/>; lesedato 23.09.15)

“Girard declares that mimetic desire is a “pharmakon – a medicine and a poison” and can either create illness or cure it. When a person chooses another to imitate, he or she must choose wisely or come to ruin. When more than one person desires an object, a rivalry is born. This rivalry for the same object leads to envy, competition,

and conflict. A mediator is the person with whom I am in mimetic relationship. This person, my rival, mediates reality to me. This makes us “interdividuals;” our identity is construed by the other or model, and we are a conglomerate of mimetic relationships. There are two types of rivalry at work here: internal and external. External mediation exists “when the distance is sufficient to eliminate any contact between the two spheres of possibilities of which the mediator and the subject occupy the respective centers.” External mediation exists when an eighth grade girl idolizes a pop star and copies the star’s wardrobe, haircut, and mannerisms. The possibilities for contact, or even actual awareness, between the girl and the star are minimal. Internal mediation exists when “this same distance is sufficiently reduced to allow these two spheres to penetrate each other more or less profoundly.” ” (Cari Myers i <http://digitalcommons.unomaha.edu/cgi/>; lesedato 04.12.14)

“The closer the relationship between the people competing for the same object, the more potential exists for a violent outcome. In both secular and biblical literature, the theme of warring brothers or twins is rampant. Perhaps because the relationship is more intimate and has greater value for each participant, the dissolution of a close relationship would necessarily require greater violence. At some point in a relationship of this nature involved in a mimetic rivalry, the members must decide whether the object of their desire is more important than the relationship with the other. Perhaps this is the greatest act of violence – that break with the other and the replacement of an object where a person once stood. Girard goes on to clarify that “the distance between mediator and subject is primarily spiritual,” and while geography may be one factor, it is not the sole factor in rivalry. Expanding the relational dimension to the spiritual plane creates an even greater arena for rivalry – and introduces the concept of rivalry with one’s self. Eventually, mimetic rivalry leads to acts of violence, and peace may only be restored through the use of a scapegoat. In a real rivalry, both sides are both aggressor and victim, and the violence escalates to become all-encompassing. In order to stem the cycle of violence, the rivals, be they individuals or communities, must find a victim to carry the responsibility of the conflict: a scapegoat. Girard describes the function of the scapegoat within the mimetic process as follows: “The desire to commit an act of violence on those near us cannot be suppressed without a conflict; we must divert that impulse, therefore, toward the sacrificial victim, the creature we can strike down without fear of reprisal, since he lacks a champion.” The scapegoat must exhibit some weakness or vulnerability, or bear some marker that sets him or her apart from the rest of the culture. The sacrificial scapegoat has several functions within the rival communities, but primarily the scapegoat serves to “restore harmony to the community, to reinforce the social fabric.” ” (Cari Myers i <http://digitalcommons.unomaha.edu/cgi/>; lesedato 21.08.13)

“ “Enemy brothers” may be here a symbolic term for people in a close mimetic relationship such that “in their repetitive, unacknowledged imitation of each other, the rivals have unwittingly become each other’s doubles. As their envious rivalry intensifies, they forget the original objects of their desire and become absorbed in

the mimetic conflict to the point of actual violence.” Scorsese [den amerikanske filmregissøren Martin Scorsese] examines this fraternal internal mediation in several films. To name a few, in *Raging Bull* there are Jake and Joey, in *Mean Streets* there are Tony, Michael and Charlie, and in *Casino* there are Ace and Nicky. Within the Scorsese collection, “these feuding fraternal ‘doubles’ symbolize the collapse of familial, social, and ritual order through undifferentiated violence.” Often, these fraternal groups are childhood friends if not actual relatives, and in more recent movies, such as *The Departed* and *Shutter Island*, Scorsese has begun to explore even more intimate conflicting doubles: dual identities.” (Cari Myers i <http://digitalcommons.unomaha.edu/cgi/lesedato> 21.08.13)

Wolfgang Palavers bok *René Girard's Mimetic Theory* (2013) “explains its three main pillars (mimetic desire, the scapegoat mechanism, and the Biblical “difference”) with the help of examples from literature and philosophy. This book also offers an overview of René Girard’s life and work, showing how much mimetic theory results from existential and spiritual insights into one’s own mimetic entanglements. Furthermore it examines the broader implications of Girard’s theories, from the mimetic aspect of sovereignty and wars to the relationship between the scapegoat mechanism and the question of capital punishment. Mimetic theory is placed within the context of current cultural and political debates like the relationship between religion and modernity, terrorism, the death penalty, and gender issues. Drawing textual examples from European literature (Cervantes, Shakespeare, Goethe, Kleist, Stendhal, Storm, Flaubert, Dostoevsky, Proust) and philosophy (Plato, Camus, Sartre, Lévi-Strauss, Derrida, Vattimo), Palaver uses mimetic theory to explore the themes they present. A highly accessible book, this text is complemented by bibliographical references to Girard’s widespread work and secondary literature on mimetic theory and its applications, comprising a valuable bibliographical archive that provides the reader with an overview of the development and discussion of mimetic theory until the present day.” (<http://msupress.org/books/book/?id=50-1D0-2630#.VFigdU10y70>; lesedato 04.11.14)

“In his studies on literature, Girard highlights this type of relationship in his literary studies, as for example in his study of *Don Quixote*. Don Quixote is mediated by Amadis de Gaula. Don Quixote becomes an errant knight, not really because he autonomously desires so, but in order to imitate Amadis. Nevertheless, Amadis and Don Quixote are characters on different planes. They will never meet, and in such a manner, they never become rivals. The same can be said of the relation between Sancho and Don Quixote. Sancho desires to be governor of an island, mostly because Don Quixote has suggested to Sancho that that is what he should desire. Again, although they interact continuously, Sancho and Don Quixote belong to two different worlds: Don Quixote is a very complex man, Sancho is simple in extreme. Girard calls ‘external mediation’ the situation when the mediator and the person mediated are on different planes. Don Quixote is an ‘external mediator’ to Sancho, inasmuch as he mediates his desires ‘from the outside’; that is, Don Quixote never

becomes an obstacle in Sancho's attempts to satisfy his desires. External mediation does not carry the risk of rivalry between subjects, because they belong to different worlds. Although the source of Sancho's desire to be governor of an island is in fact Don Quixote, they never desire the same object. Don Quixote desires things Sancho does not desire, and vice versa. Hence, they never become rivals. Girard believes 'external mediation' is a frequent feature of the psychology of desire: from our earliest phase as infants, we look up in imitation to our elders, and eventually, most of what we desire is mediated by them." (Gabriel Andrade i <http://www.iep.utm.edu/girard/>; lesedato 25.10.14)

"In 'internal mediation', the 'mediator' and the person mediated are no longer abysmally separated and hence, do not belong to different worlds. In fact, they come to resemble each other to the point that they end up desiring the same things. But, precisely because they are no longer on different worlds and now reach for the same objects of desire, they become rivals. We are fully aware that competition is fiercer when competitors resemble each other. Thus, in internal mediation the subject imitates the model's desires, but ultimately, unlike external mediation, the subject falls into rivalry with the model/mediator. [...] consider further the case of a toddler that is playing with a toy, and another toddler that, out of imitation, desires that very same toy: they will eventually become rivals for the control of the toy. This is 'internal mediation'; that is the person is mediated from the 'inside' of his world, and therefore, may easily become his mediator's rival. This rivalry often has tragic consequences, and Girard considers this a major theme in modern novels. In Girard's view, this literary theme is in fact a portrait of human nature: very often, people will desire something as a result of imitating other people, but eventually, this imitation will lead to rivalries with the very person imitated in the first place." (Gabriel Andrade i <http://www.iep.utm.edu/girard/>; lesedato 21.11.14)

"In Girard's view, mimetic desire may grow to such a degree, that a person may eventually desire to *be* her mediator. Again, publicity is illustrative: sometimes, consumers do not just desire a product for its inherent qualities, but rather, desire to *be* the celebrity that promotes such a product. Girard considers that a person may desire an object only as part of a larger desire; that is, to *be* her mediator. Girard calls the desire to *be* other people, 'metaphysical desire'. Furthermore, acquisitive desire leads to metaphysical desire, and the original object of desire becomes a token representing the "larger" desire of *having the being of the model/rival*. Whereas external mediation does not lead to rivalries, internal mediation does lead to rivalries. But, metaphysical desire leads a person not just to rivalry with her mediator; actually, it leads to total obsession with and resentment of the mediator. For, the mediator becomes the main obstacle in the satisfaction of the person's metaphysical desire. Inasmuch as the person desires to *be* his mediator, such desire will never be satisfied. For nobody can be someone else. Eventually, the person developing a metaphysical desire comes to appreciate that the main obstacle to be the mediator is the mediator himself. According to Girard, metaphysical desire can

be a very destructive force, as it promotes resentment against others. Girard considers that the anti-hero of Dostoyevsky's *Notes From the Underground* is the quintessential victim of metaphysical desire: the unnamed character eventually goes on a crusade against the world, as he is disillusioned with everything around him. Girard believes that the origin of his alienation is his dissatisfaction with himself, and his obsession to be someone else; that is, an impossible task." (Gabriel Andrade i <http://www.iep.utm.edu/girard/>; lesedato 25.10.14)

"I henhold til Girards analyse har don Quijote, gjennom sin oppslukthet av idealet Amadís de Gaula og alt denne står for, ikke lenger verken evne eller vilje til å følge sitt *eget* begjær; han *velger* ikke lenger de objekter han begjærer – Amadís velger dem for ham. I don Quijotes tilfelle blir det da slik at det han er dømt til å begjære, er den koden den perfekte vandrende ridder, Amadís de Gaula, representerer. Amadís er hans ideal – og hans praktiske forbilde. Denne *modell* kaller Girard begjærets *mediator*, og ridderskapet blir en *imitasjon* av Amadís' handlemåte på samme måte som kristenlivet er ment å være en *imitatio Christi* – en imitasjon av Kristi liv. I Girards studie er idealisten don Quijote ikke den eneste som lider av slikt begjær, men han er prototypen på det. Hans jordnære realist av en "væpner", Sancho Panza, har, i tillegg til en rekke direkte og høyst konkrete ambisjoner, også begjær av en annen type, nemlig det som "konkretiseres" i drømmen om å bli guvernør på den imaginære øya. Dette eksemplet på triangulært begjær er inspirert av hans herre, og har dermed denne som mediator. Som rimelig er, gir Girard Flauberts Emma Bovary samme diagnose. Nå kan man innvende at det jo faktisk er slik at de fleste fiksjonstekster – i en eller annen form eller utstrekning – handler om begjær: et subjekt begjærer et objekt, som regel uten noen mediator. Dette er, ifølge Girard, eksempler på spontane begjær-relasjoner som visuelt kan beskrives som en enkel rett linje mellom subjekt og objekt. I tilfellet don Quijote finnes det også en slik rett linje, men den er, sier Girard, ikke av noen vesentlig betydning. Derfor skifter det begjærte objektet med hver stormfull enkeltepisode, det være seg i heftige konfrontasjoner med vindmøller, soldater eller vinsekker. Det som er tydelig i alle disse omskiftende eventyrene er derimot Amadís' inspirerende "nærvær"; som mediator representerer han alltid det tredje og faste punktet i begjærkonstellasjonen, som dermed ikke lenger visualiseres som en rett linje mellom to punkter, men som et triangel. Derav begrepet "triangulært begjær". Man er, fortsatt i henhold til Girards terminologi, *offer* for triangulært begjær, noe som understreker subjektets avhengighet av mediators valg, en avhengighet som – så vel for don Quijote selv som for den senere Emma Bovary og flere andre kjente romanfigurer som er blitt angrepet av den smittende "quijotismen" – bringer dem på kant med omgivelsenes normer og prioriteringer og dermed, til slutt, i ulykken. Det triangulære begjæret er et begjær som forvandler sitt objekt, sier Girard." (Anne Sletsjøe i <https://www.duo.uio.no/bitstream/handle/10852/25202/21-06.pdf>; lesedato 24.11.14)

“Et kjennetegn ved helten som er offer for *eksternt mediert triangulært begjær* [...] er hans/hennes uttalte beundring for idealet; subjektet erklærer seg åpent som dette idealets disippel. Dette i motsetning til den form for mediering Girard kaller *intern*, og der disippelen er nøye med å skjule sine bestrebelser på å imitere et ideal som, dessuten, befinner seg mye nærmere disippelens egen sfære. I disse tilfellene blir dragingen mot det begjærte objektet i siste instans også en draging mot mediator, som selv må holde subjektets draging i sjakk, ettersom mediator selv enten begjærer, eller kanskje til og med er i besittelse av, det begjærte objektet. Vi får dermed i disse tilfellene en klar interessekonflikt subjekt og mediator imellom, der subjektet veksler mellom ydmyk dyrkelse og hatfølelse, noe som med nødvendighet svekker mediators primære rolle som en modell subjektet inderlig ønsker å imitere, og i stedet gjør ham til subjektets rival.” (Anne Sletsjøe i <https://www.duo.uio.no/bitstream/handle/10852/25202/21-06.pdf>; lesedato 29.10.14)

“Den fransk-amerikanske filosofen René Girard er en av samtidens mest betydningsfulle litteraturteoretikere [som tar] utgangspunkt i grunnleggende psykologi med Freuds konsept om “Den Andre”, og videreutvikler begjæringsbegrepet. Girard kritiserer Freuds teori om at begjæret er biologisk og objektrelatert, og at det er styrt av Ødipuskomplekset og narsissisme. Ifølge ham er begjæret etter “Den Andre” basert på modeller. Likeledes vil verdien av noe være avhengig av andres begjær for samme tingen. [...] Det mellommenneskelige nettverket av mimetisk begjær er slik sett en vesentlig del av samfunnet. [...] Det triangulære begjæret oppstår som følge av at subjektets begjær ovenfor objektet skyves over på en mellommann, som etter hvert blir omgjort til objektet for begjæring. Ifølge Grandes forståelse av tankegangen til Girard, konverterer subjektet begjæringsobjektet til et sekundært og rivaliserende begjær. Her skapes det imidlertid et hinder for det frie og ekte begjæret. Det sekundære begjæret blir dermed et metafysisk begjær [...] Den gjensidige avhengigheten som oppstår mellom de ulike begjærene, samt begjæret via en mellommann, fremkaller ifølge Girard både sjalusi og hat. Slik Girard (1976:12) ser det, forsøker en sjalu person å overbevise seg selv til å tro at begjæret er ekte og rotfestet i objektet alene. Teorien om det triangulære begjæret vil videre bli brukt som en mulig forklaringsmodell på hvordan kjærligheten og erotikken utspiller seg i boken *Pan*.” (Stine Ottesen Sunde i <http://ntnu.diva-portal.org/smash/get/diva2:642508/FULLTEXT03.pdf>; lesedato 05.12.14) Også andre har brukt Girards teorier til å analysere norske romaner. Marianne Aakvåg har skrevet hovedoppgaven *Det triangulære begjær: En lesning av Knut Faldbakkens roman Insektsommer* (2000).

“Girard defines *skandalon* as a Greek word used in the Gospels often synonymous with Satan, or “the living obstacle that trips men up, the mimetic model insofar as it becomes a rival that lies across our path.” Girard goes on to say that “the *skandalon* designates a very common inability to walk away from mimetic rivalry which turns it into an addiction. The *skandalon* is anything that attracts us in proportion to the

suffering or irritation that it causes us.” ” (Cari Myers i <http://digitalcommons.unomaha.edu/cgi/>; lesedato 20.01.15)

“På grunn av det massive mediekonsumet gjennom tallause kanalar og det naturleg mimetiske begjæret vårt, er vanleg, norsk ungdom skadeleg misnøgde med dei heilt vanlege kroppane sine.” (*Klassekampens* bokmagasin 27. juni 2015 s. 12)

Litteraturliste (for hele leksikonet): <https://www.litteraturogmedieleksikon.no/gallery/litteraturliste.pdf>

Alle artiklene i leksikonet er tilgjengelig på <https://www.litteraturogmedieleksikon.no>